

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๓/๒๕๖๗

เรื่องพิจารณาที่ ๔/๒๕๖๗

วันที่ ๑๘ เดือน มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๖๗

ระหว่าง { ผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้ร้อง
- ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๒๓ วรรคสอง มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม หรือไม่

ความเห็น

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีการตรากฎหมายขึ้นหลายฉบับ เช่น พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการผิดเมีย พ.ศ. ๑๙๐๔ พระราชบัญญัติเพิ่มเติมว่าด้วยการแบ่งปันสินบริคณห์ระหว่างผัวเมีย พ.ศ. ๑๙๐๕ กฎหมายลักษณะผัวเมีย กฎหมายดังกล่าวบัญญัติให้ชายมีอำนาจมากกว่าหญิงในครอบครัว เช่น การอนุญาตให้ชายมีภรรยาได้หลายคนในขณะเดียวกัน หรือหากภรรยาทำผิดสามีมีสิทธิตีโบยได้ตามสมควร เป็นต้น ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตรวจชำระตัวบทกฎหมายต่าง ๆ และจัดเป็นหมวดหมู่ เรียกว่า กฎหมายตราสามดวง ซึ่งประกอบด้วย กฎหมายลักษณะต่าง ๆ เช่น พระธรรมศาสตร์ ลักษณะโจร ลักษณะผัวเมีย ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งคณะกรรมการฝรั่งเศสตรวจชำระและยกร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จนในที่สุดพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกประกาศใช้บังคับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ เป็นต้นมา การประกาศใช้กฎหมายดังกล่าวมีผลเป็นการยกเลิกกฎหมายลักษณะผัวเมียทั้งหมดโดยใช้กฎหมายใหม่แทน แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงการสมรสที่มีอยู่ก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายบรรพนี้ แต่อย่างไรก็ดี พัฒนาการหลักความเสมอภาคที่ชายและหญิงมีสิทธิ

เท่าเทียมกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาโดยตลอด จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๐ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับมาจนถึงปัจจุบัน สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่ฉบับแรกจนถึงฉบับปัจจุบันได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับหลักความเสมอภาคที่ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันและมีพัฒนาการมาโดยตลอด เช่น

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๑๒ บัญญัติว่า “ภายใน บังคับแห่งบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย ฐานันดรศักดิ์โดยกำเนิดก็ดี โดยแต่งตั้งก็ดี หรือโดยประการอื่นใดก็ดีไม่กระทำให้เกิดเอกสิทธิ์อย่างใดเลย”

๒. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ มาตรา ๒๗ บัญญัติว่า “บุคคล ย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน”

๓. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๗ บัญญัติว่า “สิทธิและเสรีภาพ ที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความ คุ้มครอง และผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง” มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคล ย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน”

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

๒. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๑๕๒๓ เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากันเพราะเหตุตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) ภริยาหรือสามี มีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากสามีหรือภริยาและจากผู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น

สามีจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินภริยาไปในการทำงานของคู่สาวก็ได้ และภริยาจะเรียกค่าทดแทนจากหญิงอื่นที่แสดงตนโดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับสามีในการทำงานของคู่สาวก็ได้

ถ้าสามีหรือภริยายินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง สามีหรือภริยานั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้

พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๒๓ วรรคสอง บัญญัติว่า “สามีจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินภริยาไปในการทำงานของคู่สาวก็ได้ และภริยาจะเรียกค่าทดแทนจากหญิงอื่นที่แสดงตนโดยเปิดเผยเพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับสามีในการทำงานของคู่สาวก็ได้” พิจารณาก็ได้ ดังนี้

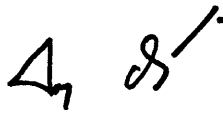
๑. ความเท่าเทียมระหว่างสามีและภริยาในภาระการพิสูจน์ กล่าวคือ สามีซึ่งเป็นชาย ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าบุคคลที่มีความสัมพันธ์ทำงานของคู่สาวกับภรรยาของตนเป็นเพศชายหรือเพศหญิง และแม้จะเป็นที่รโหฐานก็ได้ แต่กรณีภริยาซึ่งเป็นหญิงต้องพิสูจน์ว่าบุคคลที่มีความสัมพันธ์ทำงานของคู่สาวกับสามีของตนต้องเป็นเพศหญิงเท่านั้น และยังต้องพิสูจน์ว่าหญิงคนนั้นต้องแสดงตนโดยเปิดเผยอีกด้วย

๒. ความเท่าเทียมระหว่างสามีและภริยาในการเรียกค่าทดแทน กล่าวคือ สามีซึ่งเป็นฝ่ายชายมีสิทธิเรียกค่าทดแทนจากบุคคลอื่นโดยไม่จำกัดเพศได้ แต่กรณีภริยาซึ่งเป็นหญิงมีสิทธิเรียกค่าทดแทนจากเพศหญิงเท่านั้น

๓. ความสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ กล่าวคือ การห้ามการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งความแตกต่างทางเพศและคุ้มครอง ส่งเสริมความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง

ด้วยเหตุนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๒๓ วรรคสอง จึงเป็นบทบัญญัติที่ส่งผลให้ชายและหญิงมีสิทธิไม่เท่าเทียมกัน เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องเพศและขัดต่อหลักความเสมอภาค

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๒๓
วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗
วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม และกำหนดคำบังคับให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผล
เมื่อพ้นสามร้อยหกสิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย

(นายปัญญา อุดชาชน)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ